

håbøde man til det sidste...!

Blandt disse var købmand Prins.

Han havde tiden efter den natlige sabotage drukket temmelig meget portvin. Ellers kunne han ikke holde uvisheden og angsten borte fra sit sind. Det var galt nog en da.

I Søby talte man højlydt om, at han havde været storleverandør til Værnemagten. Der var mange af byens borgere, der ikke mere hilste på ham. Men der var det mærkeligt at det for det meste var dem, der i den første tid, tyskerne var her i landet, havde været ivrige efter at komme i handelsforbindelse med tyskerne. Nu var det selvfølgelig noget helt andet. Man havde så sandelig ikke haft nogen som helst omgang med tyskerne - tværtimod. Man havde med liv og sjæl deltaget i illegalt arbejde.

En af byens restauratører, der havde haft en del tyskere boende og altid havde udvist den største imødekommandhed overfor disse, ligesom han havde ladet dem få de bedste varer, nu slog denne mand en højest besynderlig kolbøtte. Han blev nu så overnational, at Holger Danske i Kronborgs kassematter blegnede...!

Men for købmand Prins kunne det ikke nytte at foretage denne slags krumspring. Portvinen var hans eneste ven i nøden. I hvert fald var han klar over, at han ikke kunne vente nogen hjælp fra sine venner i ånden - missionsfolkene..!

Med Holsing havde han haft flere konferencer. Man havde drøftet hvilke muligheder, der kunne være for at slippe ud af suppedansen. Men endnu havde man ikke fundet udvej.

Holsing måtte trøste.

- Herregud, købmand Prins, det kan jo ikke nytte at krybe i et musehul. Er man virkelig ude efter Dem, så kan De være ganske sikker på, at De også nok bliver fundet, ligegyldig, hvor De så skjuler Dem. Men hvorfor skulle man også være ude efter Dem? De er jo en god national borger. Ja, er De ikke også i bestyrelsen for Våbenbrødreforeningen eller hvad det nu er det hedder. Hvorfor skulle man da røre Dem. Tag der blot med ro, så skal De se at det hele jævner sig..!

Men Prins kunne ikke tage det med ro. Han var blevet rastløs. Hvad kunne det nytte, at han måske i øjeblikket var ejer af 250.000 kr., når han ikke vidste, hvad han skulle gøre ved dem.

Mens han sad og spekulerede, kom der nogen ind i butikken. Det var Fyrmesteren.

- Ih, goddag, hr. værnemager Prins. Nå, du har fået en ny rude sat i. Hvordan med din formue? Har du skjult den godt? Hvis ikke, så er det sandelig din egen skyld. I omtrent et par måneder har aviserne meddelt, at krigsformuer uvægerlig vil blive konfiskeret. Der kan man så se., hvor elendigt samfundet er. Er det virkelig meningen, at formuerne skal konfiskeres, så var det da bedre at vente med offentliggørelse til dagen og timen er inde. Nu, derimod, kan folk da få lejlighed til at sætte penge i ting, som senere kan resliseres og give penge igen...!

Prins ville forlængst have sagt noget, men den Fyrmester var jo ikke til at stoppe, når først han var kommet igang. Nu så Prins lejlighed til at spørge:

- Hvorledes kan du egentlig tillade dig at beskyldes mig for værnemager? Den slags ting må man kunne bevise.

- Bevise, siger du?

Fyrmesteren lo så det klukkede.

- Bevise? Jamen, kære lille mand, du er vel da ikke så enfoldig at tro, at der ikke er nogen der ved, at du har leveret vognladninger og atter vognladninger til Værnemagten. Du er sikkert af den opfattelse, at du har stået med hovedet i busken, ligesom Strudsen, og der ikke er en mors sjæl, der har lagt mærke til dig...O, sancta simplicitas! Kendte jeg dig ikke som en gammel snu rad, så ville jeg måske tro på dig. Men stå nu ikke her og fortæl mig, at du er lige så uskyldigt som barnets i moderens liv...!

- Jeg har kun leveret efter ordre. Og en ordre fra tyskerne kan man ikke afslå. De ved du også godt. Jeg var tvunget til det.

- Ja, det er godt med dig! Nej, såmænd var du ej tvunget. Lad være med at ville bidde mig den slags pladder ind. Det gør blot sagen værre for dig. Var du endda et rødt folk, så ville du have sagt: All right - jeg har handlet med tyskerne. Jeg var på spanden og trængte til penge. Derfor gik jeg med til leverancerne. Men du er et pjat hoved, en bangebuks og hykler. Belv du mentalundersøgt, vilde du uden tvivl få prædikatet: Psykopat af middelsvær grad...jup!

Prins tørrede sig over panden.

- Ja, du tørrer din pande. He - angstens sved. Du er klar over, at det er ved at brænde på. Det er lige op over. Men du er ikke den eneste, der har angst i disse dage. Mange af dine kolleger fra flyvepladsen lider derunder. Nu kan du jo se, om Gud vil hjælpe dig. Dengang du sad og småhuggede i det, da bad du hver aften din åndstenbøn. Og du bad Vorherre om, at det måtte gå dig vel. Hvorvidt du har ment noget med det, skal jeg ikke kunne sige. Men så meget ved jeg, at dengang du kom lidt ovenpå, da tyskernes guld begyndte at flyde ind i din kasse, da lod du Vorherre skatte sig selv. Og jeg tror næsten, at han har klaret sig uden din hjælp. Om du kan komme på talefod med Vorherre igen, står ganske til dig selv. Men du skal i hvert fald forandre dig en del...!

Måske det kan være dig en trøst, at det ikke er dig alene, der har været falsk og hyklerisk. Der er mangen, mange flere her i denne by. De fleste af dem, hytter sig vel. Fanden hytter jo sine. Og på den måde er det såmænd kedeligt, at du skal blive knaldet. Men du er et såre typisk eksempel på mange andre her i staden. Nu skal du blot se, hvor mange af "de store", der svinger tilbage til den gamle bedsteborgerstil - hvis de da ikke allerede har gjort det. Fy for fanden! Men den slags ting kan man nu aldrig få udryddet. Hvad der skal gøres med skrog som dig og din lige, ved jeg ikke. Det værste man vel kan gøre ved jer er, at tage jeres penge. I skulle blot ha' så meget, at I kunne holde den gående... og så skulle I åndelig afstraffes. Nogle kloge hoveder kunde vel nok hitte på en eller anden effektiv metode. At sætte jer i spjældet vil være en absurd udgift for samfundet...!

Fyrmestren gik hen til døren og spyttede ud. Prins så skulende efter ham. Fyrmester

vendte tilbage og kiggede interesseret på Prins.

- Nå, sagde han så, - har du egentlig noget at sige til dit forsvar? Selvfølgelig har du det. I hvert fald en masse undskyldninger som inge vil tage for gode vare Fandens oldemor døde af denne sot, siges der. Men når du selv skal sige det, så t hører du jo ikke fandens brigade. Du er jo som en af de hellige køer i Indien. In må gøre dig fortrød, vel, lille Prins? Du ved selvfølgelig ikke noget om, at Ibse i sin tid sagde noget om dig og dine ligemænd - ja, for den sags skyld noget, som passer på os alle: "Ånden bekender I alle med kæberne, men fatter kun det, der ka fattes med næverne..." Nu har jeg imidlertid ikke lyst til at sige dig mere. Du skal ikke være bange for, at jeg slår hånden af dig. Jeg kigger ind en anden dag. Men hvis jeg var dig, vilde jeg gå ind i mit lønkammer og mindes de ord, du engang sagde til en lille flink mælkekusk. Formodentlig har du selv glemt det. Så lad mig erindre dig om dem. De lød sålunde: .. "Lyskerne er djævelens redskab. Hold dig fr dem, hvis du ellers har din sjæls frelse på sinde...!"

Fyrmesteren lo højt, da han gik ud ad døren. Prins stod alene tilbage og følte sig mat. Den fyrmester skulle også altid komme så brutalt med sin mening. Prins kunne ikke døje det menneske. For sandheden er altid så ubehøvlet..!

Men een ting var sikkert: Der var ingen, der kunne pege fingre efter fyrmesterens åndelig færd. Den var lige og afstukket. Han hadede enhver form for åndelig plattenslageri. Så hellere stjæle, bedrage eller noget endnu værre. Det vidste man endda hvad var. For den slags kan der være tilgivelse. Men åndelig plattenslageri gives der ingen aflad for----!

▼-----

Den 4. maj 1945.

På flyvepladsen i Rårup var alt i opløsning. Hvert firma søgte at redde, hvad er var at redde. Kontormøbler, skrivemaskiner o.s.v. kørtes bort på lastbiler. Og hve der kan se sit snit dertil, prøver at hamstre lidt gods til sig selv. Når der kommer lidt mere afklaring på det hele, vil der vel altid være en mulighed for, at kunne sælge en skrivemaskine og lignende ting. Man skal være forudseende...!

Fra hver skorsten steg en tyk, sorthvid røg, der langsomt duvede ind over landsbyen. Det var de sidste papirer, der blev brændt. Hvad der eventuelt kan være kompromitterende papirer, måtte fjernes.

I de sidste 24 timer har de fleste tyskere været klar over, at fristen kun drejede sig om timer. De øverste ledere i Bauleitung stak allerede af sted for 2 dage side Tilbage var kun nogle menige OT-folk. Tyske og danske mellem hverandre. De delte rovet, som de var venner til. Bildæk solgtes for 2-300 kroner stykket. For et par måneder siden kunne man ikke købe et lignende dæk for 1200 kroner.

Holsing var en tur i Rårup. Han ville gerne følge med i opløsningens forskellige faser. Der var ingen, der lagde mærke til ham, så han kunne gå ganske ugenert. Da

han kom ind på Bauleitung, havde man netop solgt et bildæk for 3 flasker snaps. Det var nødvendigt at berolige nerverne.

"Herrn" Lang sad i sin stue og gloede ud i rummet. Foran ham stod en halvtømt snapsflaske. Pludselig for han op og begyndte at synge: "Wenn wir fahren, wenn wir fahren gegen Engeland..." Hans husfe, som populært blev kaldt "suppehønen" kom ind. Hun gik hen og lagde armen om hans hals. Hun tudbrølede.

- Ach was, sagde Lang, - skidt med det hele. Det er og vedbliver at være "Scheisse"....Det har jeg vist længe. Nu kan vi passende synge: "Erst lebt man in Saus und Braus, dann bleibt man lange zu Haus..." Skål, Stump.

Ud mod kontoret råbte han:

- Ey, har I fået brændt alle papirerne..?

Der var ingen der svarede.

Lidt efter kom en af kontorets damer ind og spurgte, hvad man skulle gøre ved pengeskassen. Den var stemt af, og den stemte på nær 13.000 kr.

- Plæse være med det, lallede Lang, - gi' Tulle her et par Pfenning, så kan vi alt brænde resten...

Pludselig vågnede han ligesom op.

- Hvormange penge er der?

- 89.000 kroner.

- Gi' Tulle her 30.000 og køb snaps for resten. Vi vil ha' snaps i dag - megen snaps. Vi vil være fulde i dag, fordi det er en stor dag. Hurra! Vi har tabt krigen. Det er helt igennem planmæssigt. Skide med Hitler og alle hans skvadderhoveder. Det er der der er skyld i, at mit hus er jævnet med jorden og min familie dræbt. Det kan jeg takke det forbandede røverpak for...!

Nu begyndte også Lang at flæbe, men mandede sig hurtigt op.

- Hvor er Altermann? Hent ham! Han skal drikke snaps med mig. Vi vil skåle sammen. Og vi vil skåle på, at det hele går ad helvede til...!

Lang var blevet så omtåget, at han ikke engang kunne huske, at Altermann allerede for nogle dage siden havde pakket sine kufferter, og var draget sydpå. Officielt for at komme betrængte tyskere ved Berlin til undsætning - Han havde ovenikøbet hånet Lang fordi han ikke ville med.

- Er du soldat, eller er du ikke soldat? havde han spurgt.

"Suppehønen" prøvede at gøre Lang forståelig, at Altermann jo var rejst.

- Så hent ham! Han skal ind og skåle med mig, vedblev Lang stædigt.

Mens Lang fortsatte med at skåle med sig selv, brændte man på kontoret papirer. Der var kun tysk personale tilbage med undtagelse af en dansk kontordame, der hang ved tyskerne, som en flue på en fluefanger. Som anerkendelse herfor havde hun modtaget et guldarmbåndsurs til 1100 kr. Hun foretog den sidste gennemgang af papirerne, ligesom hun sørgede for, at feriemærkerne blev afleveret på rette sted - i hendes taske. Der var jo ikke en sjæl, der ville savne for 5000 kr. feriemærker. Og så var der

sandelig ingen grund til at lade dem ligge. Måske de en dag ville være rare at ha tyskerne gik ud og ind. Mildt duftende af snaps og øl. Man solgte ud af olie og benzol og hvad der ellers kunne være at sælge. Det meste gik for en slik. En regnemaskine blev solgt for en flaske snaps..!

Engang imellem kom et hestekøretøj vaklende gennem landsbyen, belæsset med eternitplader og brædder. Det var blot med at tage til sig. En enkelt lastbil kom susende. Det var danske firmaer, der var i færd med at få deres forskellige ting bragt i sikkerhed. Man vidste jo aldrig, hvad der kunne ske.

Fra "pålidelig kilde" oplystes det hen på eftermiddagen, at Englænderne var på vej op gennem Sønderjylland. Man regnede med, at de kunne være i Rårup ud på aftenen. Der blev kæmpet forbitret ved den gamle grænse, sagde man. De enkelte flyvemaskiner der befandt sig på flyvepladsen, blev gjort klar til start. Antiluftsskytset blev bragt i stilling. Ingen vidste noget. Men man var forberedt på alt..!

Ved 17-tiden trak sorte regnskyer henover Rårup flyveplads. Det så ud til regn. På dette tidspunkt var "Herrn" Lang gået til ro. Han blundede. Man og mand imellem talte tyskerne om, at afrejsen allerede skulde finde sted om aftenen. Hannes, den tidligere så ivrige nazist, havde fået hitlerskægget fjernet, og partiemblemet så ikke mere i knaphullet. Han talte endog højroset om disse fordømte nazister, der havde ødelagt alting og ført Tyskland i uføret.

"Herrn" Lang var kommet til sig selv, Rusen var så godt som forsvundet.

- Sig mig, hr. Lang, sagde en af de tyske kontordamer, - er det meningen, at vi i aften skal køres på lastbil til Tyskland?

Lang gloede olmt på hende, inden han svarede. Så sagde han gnævnt:

- De træde måske, der blev stillet en luksusvogn til Deres disposition? Vær De glad for, at De ikke kommer til at gå hjem på Deres flade konvolutter. Efter den forrige verdenskrig spadserede jeg fra Verdun til Berlin. Der var ikke tale om vogn eller andre behageligheder. Det eneste, der var tale om, var: at komme hjem!

- Men Tyskland har ikke opgivet endnu, indvænte een

- Vi opgiver aldrig, siger Føreren. Vi kæmper til den sidste tysker er skudt! Jeg har nu ikke lyst til at være den sidste - langt mindre den første. Og De er vel heller ikke idiot?

Ud på aftenen blev tyskernes kapitulation udsendt gennem radioen.

Der var stille på de tyske kontorer. Ingen sagde noget. For hvad var der at sige. Aftenen kom langsomt og tøvende over den 7-800 tdr. land store flyveplads. Viben, der indtil nu havde været fordrevet, slog nu forsøgsvis et par sløjfer over grønsværen. Da der tilsybeladende ingen fare var, kom der flere til.

Fuglene vendte den aften tilbage.

Aftenfreden sænkede sig for første gang i lange tider over Rårup flyveplads.

En enkelt bil skumplede ad den hullede vej gennem Rårup. Støvet stod som en hale bagud. Hvor der før havde været asfalt, var hul på hul. Man havde ikke bygget flyveplads i 1½ år uden at efterlade mærker....

Lang stod ved I. G. H. Schulz' store kontorbygning og så udover den mægtige flyveplads. Halvfærdig, som den var. I aftensolen stod de store gravemaskiner og lignede fantastiske uhyrer. Og deres skygger blev større og større jo mere solen gik på hæld. Tipvognene stod på snorlige rækker. Spor ved siden af spor. Længere borte kamouflerede hangarer og flyvemaskiner. Store benzintanke tildækket af fletværk. Enkelte vagtposter gik deres ensomme runde....!

Og for et år siden ved samme tid...

Da var de store buelamper tændte. Det var dengang den store "Rollbahn" blev støbt. Tusinder af mennesker, råben og skrigen. Larmende diesellokomotiver, skraldren af tipbogne, biler der kørte frem og tilbage med cement, blandemaskinernes monotone drønen...Ja, sådan var det blot for et år siden...!

Og nu!

"Intet er vort, som til støv ej skal blive.."

Lang strøg sig med hånden over øjnene. Så trak han på skulderen, vendte sig og gik ind.

"Intet er vort, som vi ikke skal miste.."

På Bauleitung havde man i de sidste timer ikke taget sig andet til, end at tømme flasker. Man håbede på, at man på denne måde, kunde komme til at glemme. Både det, der lå bag, og det som uvægerligt måtte komme.

Der blev ingen sejrssange sunget denne aften. Tidligere afteners stemning forsøgte man forgæves at kalde frem. En gentagelse er aldrig muligt. Så kunne man have så mange flasker vin, man vil. Men det vidste man ikke, og derfor blev de tomme flaske antal større og større... Og man troede også, man kunde drikke sig mod til. Man var modløs. Hvem vidste, hvornår englænderne stod i døren....

I stolen i et hjørne sad en lille tysker og gråd. Han havde sådan troet på Hitler og på sejren. Og hvad nu? Alt havde han ladet i stikken. Sit hjem og sin kæreste havde han fornægtet for at følge "Der Führer"... Nu så han sine idealer styrte i grus. Det var en grim skæbne...

Ved 23-tiden blev der endnu brændt papir hos firmaet I.G.H.Schultze. Fra skorstenen drev den gråsorte røgmasse ind over byen. Vinden var vestlig. Det var årets første lune forårsaften. Våren var kommet til Danmark...!

Samme aften sad Holsing i Jørgensens stue. Der var ingen af dem, der var særlig glade ved situationen...!

- Hvad mener du egentlig, der kan ske, spurgte Jørgensen

Holsing sad lidt og så frem for sig. Så sagde han:

- Du mener?

- Ja, jeg mener: Tror du man tager pengene fra een, eller....!

- Noget vil man sikkert nok gøre, omend ikke i første omgang. Det er givet, at den illegale bevægelse i de første dage vil overtage politiets funktioner, indtil man

får overblik over tingene... Om de ligefrem tager pengene fra een, skal jeg ikke kunne sige, men det tror jeg næppe. Men det er ingenlunde godt.!

- Du kunne også have ladet være med dit arbejde på flyvepladsen, sagde Jørgensens kone og så på ham.

- "on du har noget at bebrejde mig i den retning. Hvem mon det var, der strittede imod til det sidste? Det forekommer mig, at der var een, der stadig puffede på, for at jeg skulle tage derud...!

- Du mener mig?

- Ja, Men der er ingen grund til at skændes derom nu. Dette arbejde har skådet vor samliv tilstrækkeligt til, at vi skulle finde på nye motiver, der yderligere kan skade det.

Holsing følte sig dårlig tilpas ved samtalen. Også han havde jo mærket giften i sit blod..Men han kunde ikke fortælle Jørgensen noget derom. Det var noget, der kun angik ham selv. Han trak sig ind i en skal, når nogen kom ind på disse områder. Det var for ham fredhellig grund, hvor kun han selv havde adgang til. Måske var de forkært, men han havde endnu ikke truffet nogen, som følte på dette område som han. Og han vidste med sig selv, at han aldrig vilde fortælle nogen om Jyttes og hans forhold. Han måtte kæmpe sin kamp alene..!

Så var det Jørgensen sagde:

- Hvad har du nu tænkt på at ville tage dig til, Holsing?

- Tage mig til?

- Ja, du har vel ikke tænkt at ville leve som rentier?

. Nå, sådan at forstå. Åh, du -det har jeg egentlig ikke tænkt over endnu. Først vil jeg i hvert fald se tiden an, og så må jeg vel se at finde mig et eller andet job. Leve af mine penge kan jeg i hvert fald ikke ret længe. Det er jo noget andet med dig. Du har din forretning, som også før i tiden har givet dig udkomme!

- Før i tiden - ja, men nu? Ingen ved, hvad der kan komme efter dette. Når man har arbejdet for tyskerne er man ikke vel set. Hvem tror du måske, der vil have en værter mager til at arbejde for sig?

- Åh, så galt er det vel næppe. Måske du nok mister nogle kunder, men hvem siger, at der ikke kan komme andre i stedet.

- En ringe trøst du! Jeg ser ikke særlig lyst på det. Jeg har ingen tiltro til fremtiden, og det er nu engang nødvendigt. Har man ikke troen på noget, så går alt skudder mudder. Jeg tror ikke, at livet herefter bliver en dans på roser. Men hvaem har også sagt, at det skal være det!

Holsing svarede ikke, og lidt efter brød han op.

Da han gik ned gennem gaden, kunde han høre folk på restaurationen og i privathjem der fejrede freden.

Rådhuset slog toogtyve...!

Lørdag morgen den 5. maj 1945.

På telefonspæle og opslagstavler sad allerede fra tidlig morgen røde plakater, der i nattens løb var sat op af frihedsbevægelsen. Enkelte morgenduelige stod og læste den bombatiske erklæring.

Freden var inde!

Det var lidt senere, der blev banket på købmand Prins' dør.

Han var lige kommet op og var midt i en gaben, da han hørte dunkene på døren. Hvem i alverden kom så tidligt og ville ind. Det måtte da sikkert være en fejltagelse.

Men nu hørte han dunkene igen. Denegang kraftigere...!

Prins gik ud og lukkede op.

På trappen stod tre mand med maskinpistoler. På højre arm sad et rød-hvid-blåt armbind. Det gav et gips i Prins, da han så maskinpistolerne. Han ville smække døren i, men en fod blev sat imellem.

- Det er frihedsbevægelsen. Vil De følge med!

Prins gloede på de tre, som en tyr på en rød ladeport. Det var da en underlig måde at komme og hente ham på.

- Hva', sagde han så endelig. Hva' er meningen?

- De skal blot rolig følge med. De er sikkert også ganske klar over, hvorfor vi her Dem. Skynd Dem nu lidt. Vi har ikke tid til at stå her og vente.

Prins sank en klump.

Så, tænkte han. Nu kommer det. Nu kommer det, jeg har anet i måneder.

Og nu forstår han angsten.

Det er netop dette, han daglig har næret en frygtelig angst for. Så kom altså krak Regnskabets time er inde. Han går undergangen i møde. Der er intet tilbagetog muligt. Havde han blot holdt sig fra alt dette. Men det kan ikke nytte at angre overfor mennesker, når det er forsent.

Nå et mennesker opdager, at det har fejlet, er det som regel villig til at angre, villig til at begynde forfra på noget nyt og bedre. Aldrig mere skal man gøre det forkerte. Og så - så den dag de moralske tømmermænd er borte, og verden atter er grøn og usandsynlig dejlig, ja - da gør man mange gange det samme fejtrin igen. Men måske netop dette er charmen ved livet. Hvad ved mennesker derom?

Det er menneskeligt af fejle. Men - det er skændigt at vedblive!

Måske det ikke netop var de samme tanker, der gik igennem Prins' hjerne, mens han stod også på de tre, der havde betegnet sig som "Frihedskæmpere". Men han fortrød øjeblikket så bitterligt. Det hele kom ham at være så forfærdeligt....

- Så, skynd Dem nu lidt, Prins!

Frihedskæmperne gjorde tegn til at ville gå ind. Prins rakte af værgende hånden op.

- Nej, nej - De må ikke komme ind. Min kone vil få et chok, hvis hun ser Dem og Deres bøsser. Hvad vil hun dog ikke tro. Jeg skal nok komme med det samme, blot De vil vente heruden for et øjeblik. Hører De, gør mig dog den tjeneste!

- Hvis De ikke kommer inden fire minutter, kommer vi ind og henter De, Gå så!

Prins gik ind.

Han huskede ikke siden, hvad det var, han havde fortalt Margrethe. Men det var i

hvert fald noget om, at det var meget nødvendigt, at han gik en lille tur. Der var nogen fra frihedsbevægelsen, der ville tale med ham. Og han måtte skynde sig.

- Så skal du se, Hans, så kommer de såmænd for at få dig med i bestyrelsen. Du har jo altid været en god dansk mand, så det kan jeg så udmærket forstå. Måske bliver du formand, hvem ved..!

- Nå, mumlede Prins, - det har jeg nu ikke rigtig nogen tiltro til. Men nu må jeg gå!

- Vil du ikke have lidt kaffe inden du går. Nå, nej, du får jo nok frokost eller kaffe, når du kommer derop. Men hjem til middag kommer du ds?

- Det ved man ikke bestemt. Nu får vi se. Farvel, min ven, farvel.

Prins var meget alvorlig. Det var langt fra godt, det her!

Da han kom ud til de tre frihedskæmpere, blev han beordret op i en lastbil. Der sad også et par frihedskæmpere med maskinpistoler.

Prins rystede af skræk. For hans skyld havde det ikke været nødvendigt at medbringe maskinpistoler. En propbøsse ville have gjort den samme virkning. Og hvorfor var der også kommet tre mand for at hente ham? De kunne da have sendt en enkelt mand.

Han ~~skulde~~ nok have fulgt med. Eller hvad der havde været langt bedre, de kunde have ringet til ham og sagt saadant og saadan... Havde man saadan en Angst, som Prins havde, vilde man have været villig til ~~gaa~~ at gaa til Verdens Ende, om det var blevet forlangt.

Nu først opdagede Prins, at han ikke var alene i Vognen. Der var blandt andre Kørselschef Sørensen og Holsing. Den første blinkede gemytligt til Prins og sagde:

-Naa, kære Købmand - mon vi skal paa en liden Skovtur og høre Fuglene synge. En Spegesild og en Dram var vel heller ikke af Vejen. Du skal se, vi skal ud at fejre Fredens Dag. Det glæder mig, at du har fundet frem til det rigtige Selskab. Nu er du jo kommet sammen med Mandfolk. Men jeg synes ikke rigtig, du ser glad ud. Du minder mig mest af alt om et syrligt Drops. Er der noget, der trykker dig? Sig alt - skjul intet. Jeg skal være som en Skriftefader for dig. Men sig noget...

Prins svarede ikke. Tænderne klappede i Munden paa ham. Aldrig havde han følt sig saa elendig og lille som nu. Og saa disse frygtelige Mennesker, han var faldet iblandt.

-Se munter ud, Prins. Kan du ikke se, vi er beskyttet paa alle Leder og Kanter. Vi har saamænd ikke noget at frygte. Man skulde tro, det var Guldbarrer, der blev kørt med...

-Nu maa De vist hellere spare paa Deres Vittigheder, Sørensen. Det kunde maaske hænde, at de slap op.

Det var Byens Overlærer, der kom med denne formanende Bemærkning. Han stod stiv som en Støtte med sin Maskinpistol i Haanden. Man kunde se, at han ikke rigtig var vant til Behandlingen af en saadan.

-Ih se, udbrød Sørensen. Det er jo selveste Overlæreren. Ja, naar De siger det, saa tror jeg ogsaa, at jeg maa spare paa Krudtet. Erfaren Mand er god at gæste. De er en klog Mand, Hr. Overlærer - De holdt paa den rigtige Hest. Købte De Bons i Gaar?

Han fik et meget unaadigt Blik fra Overlæreren, der samtidig fumlede lidt underligt med Pistolen.

Prins gyste.

-Undskyld, Hr. Overlærer, sagde Sørensen smilende. Tror De nu ikke, De skulde vende Løbet paa den Skyder nedad. For ellers ender det med, at De eller vi kommer til Skade. Og saadan ganske roligt at sidde og se paa Selvmord, det bryder jeg mig nu ikke om. Tag ogsaa lidt Hensyn til vor kære Købmand, som vi har den Glæde at se i vor Midte. Han ryster som et Espelev. Naa, men vi kommer da fremad...

Man var kommet op gennem Byens Hovedgade. Der blev kørt ganske langsomt. For Folket vil have Brød, Vin og Skuespil - nøjagtig som paa Cæcars Tid. Vi er ikke kommet ret længere i den Henseende.

Folk klappede og hujede.

Dette her, det var meget bedre end at gaa i Biografen. Og saa var det ganske gratis.

Vognen nærmede sig Missionshuset. Prins skelede saadan lidt til

Biden for at se, Om Iversen stod der. Jo, selvfølgelig stod han der. Han stod og smilte saa smøret. Et dumt Grin, tænkte Prins. Han vilde i dette Øjeblik have givet mange Penge til, at Bilen kunde køre baglæns...

Men nu var der ikke noget med at kunne betale sig fra det. Han maatte igennem Skarsilden. Da de kom forbi "Sarepta" syntes Prins bestemt, han kunde høre Iversen sige til de omkringstaaende:

-Var det ikke det, jeg sagde: Denne Prins var en Værnemager, Landsforrædder. Men nu maa han tage Skade for Hjemgæld.

Og Folk grinede og hujede endnu mere.

Jo nærmere man kom Raadhuset, desto flere Mennesker stod der i Garderne. Særligt var Kvinderne rigt repræsenteret. Selv Værnemagerkoner, hvis Mænd paa daværende Tidspunkt endnu ikke var blevet taget i Forvaring, stod og hujede højere end de højeste. Lidt op ad Dagen fik Piben en anden Lyd. Det var dengang, de kom og hentede deres egne Mænd...

Men saadan er Nemesis - Gud ske Lov!

Prins sad og spekulerede paa, hvor de egentlig skulde hen. Om det blot var Meningen de skulde føres gennem Byen til Spot og Advarsel for andre. Man vidste jo aldrig. Saa standsede Bilen med et Bump.

De holdt udenfor Raadhuset.

Hele Pladsen foran var sort af Mennesker, der stod og svingede med Dannebrogssflag, alt imens de raabte "Hurra", "Æ Bæ", "det har de rigtig godt af", og hvad man nu ellers kan finde paa i en ophøjet Stund.

Ja - Hurra! Nu kom alle Byens sorte Faar, eller dog i hvert Fald nogle af dem. For det var jo ganske givet, at der nok lidt senere hen skulde komme mange flere.

Prins havde aldrig i sin vildeste Fantasi tænkt, at noget saadant skulde overgaa ham. Han var dog midt i halvtredserne, gammel Borger i Byen og kendt af alle. Men i Dag lod det ikke til, at man tog Hensyn til den Slags Smøring. Og det randt ham i Hu, at den Aften, Holsing første Gang havde besøgt ham, maatte det alligevel have været i den skinbarlige Fandens Skikkelse...

-Ha, ha, grinede een. Der har vi sgu Købmanden. Dags med dig, Prinsemand. Nu varer det vist et Par Dage, idden du igen kommer i Missionshuset. Det lader ikke til, at det har haft særlig Virkning paa dig, at du har haft din Færd der...

Og Folk skrupgrinede.

-Se saa til at skruppe ind!

Prins fik en Maskinpistol stukket i Ryggen.

Han sprang som en Kakkerlak.

Ih, hvor Folk morede sig. Her fik man vel nok Smæk for Skillingen.

Det var den bedste Circus, man havde været med til i lange Tider. Man grinede saa der var dem, der fik helt ondt i Maven.

At det var Landsmænd, i de fleste Tilfælde nogle sølle Skrog, man lo af - tja, det viste i hvert Fald det danske Publikums Mentalitet. Hvor var vor højtbesungne Kultur og Værdighed?

Der er mange, der siden har efterlyst disse to Dyder.

Det havde været mere værdigt, om Folk var blevet hjemme. Nu blev det hele til een stor og meget daarlig Circusforestilling.

-Fy for Fanden, sagde Fyrmesteren, der ogsaa var kommet op paa Torvet. Folk sku' skamme sig. Men det har de ikke engang Evner til. Men skulde tro, man var kommet i Selskab med den værste Pøbel. Og hvad med dig, Restauratør Madsen. Hvad Fanden raaber du for? Har du maaske ikke masket dig, mens Tyskerne var her. Du sku' hellere skynde dig at gaa hjem og saa-holde dig inden Døre. Du skulde lige saa godt have siddet paa Vognen som det sølle Skrog til Købmand Prins. Dette her er jo en Parodi paa al sund Fornuft. Man skulde tro, at det var en Samling Rovmødere, man havde fanget. Er det det, man vil benævne som Udrensning, saa siger jeg: Herre! Tilgiv dem, thi de vide ikke, hvad de gør.

Og saa tog Fyrmesteren sin Cykle og kørte hjem.

Prins var imidlertid kommet ind. Han og de andre, der havde været med Vognen, blev placeret paa en Bænk langs Væggen i Raadhushallen. Foran dem var opstillet en Skranke, Stole og Borde som i en anden Retssal.

Til at begynde med, sad de ganske stille og saa lige frem for sig. Der var ganske vist Undtagelser som Sørensen, der havde forfærdelig vanskeligt ved at sidde som en Statue. Han kiggede op og ned ad Rækken. Saa hviskede han til Holsing:

-Det er rart at vide, hvem man er i Selskab med. Men det forekommer mig, at jeg endnu mangler en Del, for at vi kan være fuldtallige...

Holsing smilte. Sørensen var der aldrig nogen, der vilde kunne faa Bugt med. Hans Humør vilde de ikke kunne kue.

Holsing selv tog det ganske roligt. For hans Vedkommende var der jo intet at tabe. Han havde kun sig selv at sørge for. Og han var klar over, at han ikke vilde lade sig binde uden Modstand. Han var spændt paa at faa at

vide, hvad man egentlig vilde tiltale ham for.

Sørensen kiggede stadig op og ned ad Rækken. Han nikkede og smilte. Man kendte jo de allerfleste. Men han syntes stadig, at han manglede de af Byens "Spidser", der ogsaa i det dulgte havde haft Omgang med Tyskerne, Naa, maaske de kom. Man havde Dagen for sig.

Han puffede til Prins, der sad ved Siden af ham.

-Op med Humøret, Mand. Du ligner jo en, der er blevet konserveret i Vandglas. Smil til Verden, og den smiler til dig...

Men Prins smilte ikke. Han havde opgivet alt.

Døren blev paany aabnet, og en ny Sending kom ind. Stadig ingen af "Spidserne", konstaterede Sørensen. Men der var en hel Del af disse Lige-gyldige Personer, som imidlertid ma a ofres, for at Folket kan blive stillet tilfreds. Med den nye "Sending" var ogsaa nogle Kvinder.

-Feltmadrasser? spurgte Sørensen Holsing

-Mon dog. Jeg tror snarere, at det er Værnemagerinder. Men det blir nok opklaret.

Prins var ved at blive træt. Der var allerede gaaet et Par Timer, og endnu var der ikke sket noget.

En ny Prosession viste sig. Denne gang Byens Borgmester ledsaget af et Par af Byens Sagførere.

-Det er altsaa Retten, hviskede Sørensen.

Holsing nikkede.

Et Øjeblik efter blev Sørensen kaldt op til Skranken.

-Goddag, sagde han høfligt.

Borgmesteren nikkede, men sagde intet. Han vendte sig mod en af Sagførerne og talte hviskende med ham et Par Minutter, alt imens han kiggede glædeligt paa Papirer igennem.

Sørensen rømmede sig. Endelig var Borgmesteren færdig og vendte sig mod Sørensen.

-Fulde Navn!

-Søren Sørensen.

-Født?

-Ja!

-De skal ikke være næsvis, naar De staar overfor Retten.

-Borgmesteren spurgte mig, om jeg var født, og paa dette Spørgsmaal svarede jeg i Overensstemmelse med Sandheden "Ja".

Folk paa Tilhørepladserne fniste. Borgmesteren bankede i Bordet.

-Jeg ønskede Aarstal og Dato for Deres Fødsel.

-13-2.1911.

-Hvor er De født?

-I Søby.

-De er anklaget for Landsforrædderi og for Samarbejde med Tyskerne. Erkender De Dem skyldig.

-Ih, nej!

-For at give Politiet Lejlighed til at undersøge Deres Forhold, er der hermed afsagt Fængslingskendelse i 30 Dage. Har De noget at spørge om, kan De tale med Deres beskikkede Forsvarer, Sagfører Jensen. Næste!

Sørensen blev ført ud, og Holsing gik frem til Skranken.

-Navn?

-Jørgen Holsing.

-Født?

-2.6.1911.

-Hvor?

-København.

-De er tiltalt for Landsforrædderi og Samarbejde med Tyskerne. Erkender De Dem skyldig?

-Ikke under nogen Omstændigheder. Jeg er fra dansk offentlig Myndighed blevet anvist Arbejde hos Tyskerne, og jeg har kun været almindelig Lønarbejder. Jeg protesterer mod en saadan Beskyldning og forbeholder mig Ret til Erstatningskrav.

Borgmesteren saa forbløffet paa ham.

Holsing fortsatte:

-Skal jeg tiltales for Landsforrædderi, vil jeg tillade mig at afgive Anmeldelse mod 99% af denne Bys Borgere for den samme Forseelse. Jeg anmoder om at blive sat paa fri Fod straks.

Borgmesteren konfererede med Sagførerne.

-Deres Sag vil blive nærmere behandlet i Eftermiddag. Indtil videre maa De blive her, sagde Borgmesteren saa endelig.

Holsing blev øjrt ud og næste kom for.

Prins sad og regnede ud, at han maatte skulle for næste Gang. Det slog til.

Efter de sædvanlige Indledningsformularer, sagde Borgmesteren saa til ham:

-De er anklaget for Landsforrædderi, Hans Prins.

-For hva'. Prins kunde ikke indse, at han havde gjort sig skyldig i

noget i den Retning. Han havde desuden i Aviserne læst, at Landsforrædderi blev straffet med Døden.

-Landsforrædderi, gentog Borgmesteren.

-Det forstaar jeg ikke. Det maa være en Misforstaaelse. Jeg har altid været en god dansk Mand.

-Vil De maaske fragaa, at De har leveret store Partier Konserver til Værnemagten i Raarup?

-Næ..men..det var altsaa...

-Ja, det kan De siden vende tilbage til. En Kendsgerning er det ogsaa, at De har tjent store Summer ved disse Leverancer.

-Store Summer..jeg har jo næsten ingenting tjent. Jeg...

-Ja det skal jo den kommende Undersøgelse vise. De har som Forsvarer faaet beskikket Sagfører Svendsen.

Sagføreren nikkede til Prins. De kendte en lille Smule til hinanden. Det var fra den Tid, da det gik mindre godt for Prins. De havde lært hinanden at kende gennem Incassobreve.

-Er der ellers noget, spurgte Sagfører Svendsen Borgmesteren.

-Nej, det er hvad vi har faaet meddelst fra Frihedsbevægelsen.

-Altsaa Købmand Prins - De er foreløbig fængslet for 30 Dage.

For anden Gang paa denne Dag sank Prins en Klump. Den var meget stor. Han vilde have sagt noget mere, men inden han fik begyndt var han allerede ført ud af en svært bevæbnet "Frihedskæmper". Ad en Bagvej blev han ført over til Arresthuset. Han fik Celle Nr. 21. I samme Celle sad ogsaa Holsing og Sørensen.

Prins sagde ingenting, da han kom ind. Og han besvarede ikke de to andres Spørgsmaal til ham. Han satte sig tungt ved Bordet. Det var forfærdeligt. Men han burde jo have vist, at det vilde ende saaledes.

Nu var der Tid til at spekulere over den opbyggelige Artikel han for Maaneder siden skulde have haft skrevet til Maanedesbladet. Den havde han ikke haft Tid til at beskæftige sig med før. Der havde jo været saa mange andre Ting at tage Vare paa. Det kunde han just ikke paastaa, der var lige for Øjeblikket.

-Naa, Holsing, sagde Sørensen, nu sidder vi altsaa i Saksen.

-Det kunde næsten se saadan ud. Hvad vil du gøre?

-Gøre? Der er jo ikke noget at gøre, saalænge man sidder her. Men man maa vel en Dag komme for en rigtig Dommer eller saadan noget. Det er noget kønt noget, dette her. Ikke engang en Øl kan man faa. Sig mig, Holsing, føler du dig som Landsforrædder?

-Nej! Og det kan jeg sige af et oprigtigt Hjerte. Saa har jeg i hvert Fald altid været Landsforrædder. Jeg har ikke gjort andet, end hvad tusinder og atter tusinder har gjort. Jeg tror, at de ansvarlige Myndigheder er gaaet over Gevind. De har slet ikke haft Overblik over Tingene. Derfor er de gaaet for vidt...

Sørensen nikkede. Han begyndte at spekulere. Og der var en Times Tid stille i Cellen. Saa blev en Klapp slaaet ned, og en Bakke med Smørrebrød skubbet ind.

-Se, se, sagde Sørensen. Vi skal dog ikke sulte ihjel. Vi bliver oven i Købet beværtet...

-Som Fresborgerne i Athen bliver vi bespist paa Prytaneion. Det er en stor Ære, der overgaar dig, Sørensen, smilte Holsing.

Sent paa Eftermiddagen blev der saadant Bud efter Holsing.

Der blev kort og godt meddelt ham, at han kunde gaa. Man beklagede, at han var blevet arresteret. Det var en Fejltagelse.

Holsing gik ud i Solen. Folk stod endnu som Sild i en Tønde paa Torvet. Et nysgerrigt Folk undværer gerne alt, for at faa denne Følelse tilfredsstillet. Folk elsker, at det skal gaa deres Medmennesker daarligt. Og den, der tror paa Medmenneskelighed og andre skønne Fraser, bliver saadan en Dag bitterlig skuffet. Menneskesindet er Arnestedet for alt ondt i denne Verden.

Holsing gik op til Jørgensen for at se, hvorledes det var gaaet ham. Han fandt Fru Jørgensen grædende. Frihedskæmperne havde hentet Jørgensen v. Middagstid.

-At de Mennesker dog ikke kan se, at de paa denne Maade ødelægger en Families Fremtid og hele Eksistens. Jeg kunde forstaa, hvis det drejede sig om en Stikker eller Hipo Mand. Men min Mand, der er født og opvokset her Søby og som alle kender som en retskaffen Mand, der altid har betalt enhver sit - det er skandaløst. Jeg tror ikke, paa nogen Mennesker mere. Her havde Kirken haft en Opgave, men Kirkens Mænd, hvor er de? Paa Raadhuspladsen for at se Forbryderne ført til Retterstedet! Hvad nytter saa alle de skønne Ord og al denne Snak om at vi skal tilgive og i Praksis udøve Kærlighedens Evangelium. Jeg siger Dem, Holsing, det er Svindel...

Fru Jørgensen kastede sig hulkende paa Sofaen.

Holsing vidste ikke, hvad han skulde svare. Han kunde jo kun give

Fru Jørgensen Ret. Kristendommen var uangribelig; Menneskene alene var de skyldige...

Da Fru Jørgensen nogen Tid efter var blevet mere rolig, gik Holsing hjem. Paa Hotellet blev han modtaget af Varten, der med Beklagelse desværre maatte meddele ham, at han ikke kunde beholde sit Værelse. Han maatte rejse i Morgen.

-Forstaar De, Hr. Holsing. Jeg personlig har ikke noget udestaaende med Dem. Men De forstaar - ja, jeg behøver vist ikke at komme nærmere ind derpaa...

Og Holsing forstod og smilte.

Næste Dag fandt han sig et Værelse ude i Byen.

- - -

Fru Margaretha Prins havde taget sin Mands Arrestation med usædvanlig Ro. Efter at hun var kommet over det første Chock, havde hun selv taget Ledelsen af Forretningen i sin Haand. Hvorfra hun pludselig havde faaet sit Kendskab til Forretningsførelse, vidste ingen. Men tilsyneladende gik alt paa bedste Maade. Af og til fik hun Besøg af Fru Iversen og ligesindede. De henholdt sig stadig til Remsen om, at der saa man, hvad der kom ud af det, naar man ikke tog Gud med paa Raad. Her havde man sort paa hvidt for Sandheden i de gamle Ord, "at Syndens Sold er Døden". Nej, her hjalp kun eet: Bøn og Bøn og atter Bøn. Man skulde angre. Men Prins angrede vel ikke...

Det var næsten værre for Fru Margaretha end det var for Prins. Han sad dog inden Døre, og der var der ingen, der kunde haane ham.

Prins kunde ikke faa ind i sit Hoved, at han skulde have forbrudt sig mere end saa mange andre. Som han ogsaa sagde til Dommeren en Dag:

-Jeg har jo hverken forraadt det ene eller det andet land. Økonomisk Fordel i større Udstrækning kan man vel heller ikke sige, at jeg har haft...

Dommeren kunde ikke rigtig gaa med til Udtrykket "større Udstrækning. Selvfølgelig - det kom jo an paa, hvorledes man fortolkede "større Udstrækning". Men naar Prins' Papirer nu blev gaaet igennem, vilde det jo nok vise sig, hvor stor hans økonomiske Fordel havde været..

Kørselschef Sørensen var blevet sat paa fri Fod. Det var mange en Gaade. Men han havde jo Ord for at kunne bruge Munden. I hvert Fald indtraf han en Formiddag til alles Overraskelse paa sin gamle Stamkafe.

-Ja, saa er man her igen, sagde han og stak sine Bekendte paa Næven. Man har nu godt af nogle Dages Spagelse paa Sjæl og Legem. Naa, hvodden gaar det ellers. Kan man købe en Øl.

"Skæve Carl" kunde ikke dy sig:

-Det ka' være, at du vil gi' et Par Mellemmadder, for nu er der vel ikke længere Raad til Smørrebrød...

-Aa, du - ocdnu kan der vel blive Raad til et bette Stykke med et eller andet og en Drammer til. Men det blir vel ikke som før i Tiden. Vi maa indstille os paa andre Forhold.

Det var der en Del, der maatte.

Det viste sig ret hurtigt, at de Penge, der var kommet let, ogsaa var gaaet let. Der var ikke de Penge mellem Folk som før. Restaurationerne fik først og fremmest dette at mærke. Den gyldne Tid var forbi. Der var ingen, der nu havde Raad til at købe Rhinskvin til 40 Kroner Flasken. Tiden var blevet en anden. Dagens Løsen var først og fremmest, at man skulde være national. Det var blevet en Nødvendighed, at man gik rundt med mindst to Dannebrogsgflag plus et Engelsk i Knaphullet.

Og for den, der havde Øjne at se med, var det ret ejendommeligt at lægge Mærke til, hvor hurtigt Folk kan foretage en Omstilling i Anskuelse, naar det er nødvendigt. Saaledes kunde man se, at de Restauratører, der før havde solgt til Tyskerne og tjent store Penge, nu viste deres nationale, o, saa vaskeægte nationale Sindelag, ved at stille smaa Dannebrogsgflag i Vinduerne. Kom en Mand ind, der havde arbejdet paa Flyvepladsen, saa blev han nærmest modtaget med Kulde. Det var meget problematisk, om han kunde faa noget serveret.

Det gjorde ogsaa et pinligt Indtryk at se, at de Folk, der tidligere havde haft Omgang med Tyskerne - specielt naar det gjalt Køb af Tobaksvarer - nu pludselig afslørede sig som "To-Minutter-i-Tolv-Frihedskæmpere". Og mange, der havde stillet sig til Raadighed for Tyskerne, naar der var en Skilling at tjene, viste nu et saa overfølsomt nationalt Sindelag, at man uvilkaarligt fik Kvalme.

Fyrmester Jansen var en af de faa, der ikke skiftede Sindelag. Han var stadig den samme. Bramfri og frisindet. Der var noget om det, han en Dag sagde ved et nationalt Møde - ganske vist til stor Forargelse for mange:

-Jeg har ikke det mindste imod de virkelige Frihedskæmpere. Jeg respekterer i allerhøjeste Grad de Mennesker, der v i r k e l i g har gjort en Indsats for vort Land og udført Arbejder, som betød enten Liv eller Død. Dem tager jeg min Hat af for. Men disse "Simili-Frihedskæmpere", hvadenten de nu er Skolelærere eller Muresvende eller noget andet, dem kan jeg ikke

udstaa. Jeg har stadig paa Fornemmelsen, at de kun er gaaet med for Armbindets Skyld, og fordi det i Øjeblikket er moderne at vise sin Nationalitet udadtil.

Man taler om Udrensning. Men sig mig, hvad er det for noget Skravl, I har sat ind. Skal der være Udrensning, skal det være fra Toppen og til Bunden. Men det kan man ikke. Det vil tage alt for mange med sig. I Stedet forsøger man saa paa anden Vis. Her i Byen har personlige Følelser og Fornemmelser i høj Grad gjort sig gældende ved Udrensningen. Hvorfor er ikke en eneste af de saakaldte "Store" her i Byen sat ind. Jeg skal ikke nævne Navne, for ~~jeg~~ personlig Forfølgelse ligger nu ikke til mig. Men jeg ved i hvert Fald, at der er flere af disse "Spidser", der har gaaet Tyskernes Arinde. Omend ikke direkte, saa dog indirekte. Men her skal vel ~~en~~ heller ikke være Tale om den ene eller den anden Maade. Blot det, at det er sket, maa vel være tilstrækkeligt.

Fanden hytter sine! Ja, det ser man. Og jeg føler mig beskæmmet. Jeg skammer mig over mine Landsmænd, Ikke alene dem, der var Stikkere og lignende, men ogsaa dem, der nu ikke vil vedgaa Arv og Gæld.

Forstaa dog - det skaber Had dette. Vi har aldrig tidligere kendt i den Grad til Had som nu. Man kan maaske nok hade. Men man maa aldrig hade Menneskene. Kun deres Gerninger. I Dag hader man Mennesket. Og vi har begaaet den Fejl, at vi har ladet os lede af en øjeblikkelig Stemning. Vi finder nu i Danmark to Partier: Dem, der paa en eller anden Maade har haft med Tyskerne at gøre, og saa dem, der føler sig hævet over denne Kategori.

I de seneste Dage har jeg ogsaa tænkt paa, hvorledes man kan straffe den Mand, der af æ r l i g Overbevisning kæmpede paa Tysklands Side mod Russerne, mens en anden Mand, der i Finlandskrigen ogsaa kæmpede mod Russerne, skal gaa fri og hædres med Medalje. Det er ulogisk. I hvert Fald kan jeg ikke forstaa det. Jeg ved udmærket, at man vil komme med disse eller hine Forklaringer. Saa og Saadan og saa videre. Men for mig ændrer dette ikke Forholdet som ulogisk.

Vi er i Dag blevet Snobber. Mange af os føler idag, som var vi allerede blevet en Vasalstat af England. Det er ret pinligt. Men det er vel saadan idag, at staar der blot "made in England", saa kan det være det argeste Skidt. Det spiller ingen Rolle. For vi er i Dag næsten mere Englændere end Danskere.

Det danske Folk burde være for kultiveret et Folk til den Slags Ting. Men det er desværre en Kendsgerning, at vi ~~ikke~~ elsker alt, hvad der er udenlandsk - maaske lige med Undtagelse af Tysk. I hvert Fald i Øjeblikket. Enten det nu er engelsk eller russisk "Syge" vi lider af i Dag, saa er det til at brække sig over. Jeg ved godt, at det ~~er~~ ikke er noget salonmæssigt Udtryk. Men man forstaar ~~ikke~~ bedre Meningen, naar man bevæger sig over i det saakaldte vulgære Sprog....

Jeg ser, at mange ryster paa Hovedet. De har endnu intet forstaaet. Men ryste paa Hovedet kan man altid, naar man ikke har andet Svar. ~~Man~~

Vi taler saa meget om Freden, der er kommet til Landet. Jo, Gud bedre det! Ufred, Kiv og Spektakkel, det er, hvad vi har faaet. Og hvad skal denne Frihedsbevægelse endnu løbe rundt efter. Har vi maaske ikke vort gamle Politi igen? Skulde de ikke være Herre i deres eget Hus? Man skriver saa flot, at disse 64.000 Medlemmer af Frihedsbevægelsen ikke saadan lader sig sætte ud af Spillet. Det skal være det! Men de skal saa sandelig heller ikke have Lov til at diktere, hvad 3 Millioner Mennesker skal gøre eller ikke gøre.

Send Frihedskæmperne hjem. De skulde have været af Sted allerede den 5 Maj om Aftenen. Send dem hjem og lad dem genoptage Arbejdet, de er løbet fra. Det saa saamænd meget festligt ud med Armbindet i de første Dage. Men man skal nu ikke gaa i sit nye Tøj til daglig.

Der var en Del Hyssen i Forsamlingen.

-Det kan være I er blevet trætte af at høre Sandheden. Naa, vi er selvfølgelig ogsaa blevet fyldt med Løgg de sidste 5 Aar, saa det er vanskeligt at komme ud af Vænen. Men jeg har altid elsket Retfærdigheden frem for alt. Retfærdighed og Medmenneskelighed, det er to Dyder, som et Samfund først og fremmest bør bygge paa. Jeg hørte forleden om en ~~af~~ Værnemager. Han var i Retten, og Dommeren bebrejdede ham, at han havde arbejdet for Tyskerne. Han maatte da kunde indse, at det var at gaa Fjendens Erinde. Selv den mindst begavede var klar derover.

Vedkommende Værnemager, der efter min Mening var en fornuftig Mand, tog et Stykke Papir op af Lommen og læste følgende deraf:..."Ved de store tyske Sejre, der har slaaet Verden med ~~forbauselse~~ Forbauselse og Beundring, er en ny Tid oprunden i Europa, der vil medføre en ny Ordning i politisk-økonomisk Henseende under Tysklands Føreskab. Det vil være Danmarks Opgave herunder at finde Plads i et nødvendigt og gen-sigtigt, aktivt Samarbejde med Stortyskland..."

-Ved Dommeren hvad det var, spurgte Værnemageren.

-En Erklæring formodentlig.

-Jam, det var en Regeringserklæring af 8. Juli 1940.

Fyrmesteren gjorde en Pause.

Naar Staten afgiver en saadan Erklæring - eller rettere Regeringen, saa maa man sige, at de Mennesker, der har arbejdet for Tyskerne, har arbejdet i god Tro og Med Regeringens Velsignelse.

Tidligere skulde man have begaaet Tyveri, Bedrageri eller andet efter Loven ulovligt, ~~xxxxxxx~~ for at blive straffet. Nu skal man blot have arbejdet. O tempora, O mores! - Tag dog disse Værnemageres Penge, og lad os faa Fred. Gaa hjem og tank over det, Folkens. Og lad saa Hævn-gerrighedens Djævel ~~xxx~~ fare ud af jert Sind.

Fyrmesteren satte sig. Der var ingen, der klappede, men det havde han heller ikke ventet. Man havde blot sagt noget, der havde ligget ham paa Sinde i de sidste Dage.

Kørselschef Sørensen havde købt en Tørvemose. Man skulde vel have smidt sine tiloversbleven Penge et eller andet Sted hen, sagde man. Saa hvorfor ikke i en Tørvemose.

Der var dem, der sagde, at han burde have siddet inde bag "Tremmerne". Saadan en Værnemager, sagde han. Hvad man egentlig forstod ved en "Værnemager", var de Lærde uenige om. Man forsøgte gennem en Lovparagraf at fastslaa, hvad det var for et Væsen.

Saa var der ogsaa andre, der sagde: Herregud, lad ham dog blot grave Tørv, saa foretager han sig dog noget samfundsnyttigt. Man kan jo altid blive sat ind bagefter!

Og Dagene gik og Søby gled tilbage til sin gamle Tornerosesøvn. Nu havde man ikke mere Brug for Ekstrahjælp paa Restaurationerne. Rhinskvinen stod og samlede Støv i Kælderen. Tjenerne følte - efter hvad de selv sagde - en kummerlig Tilværelse. Der var ingen, der nu kom og gav en ekstra Tier for at faa en Øl. Det var uigenkaldeligt forbi.

Vognmændene, der før havde hentet deres Tusinde om Ugen for sammenlagt at have kørt $1\frac{1}{2}$ Dag, de maatte nu slide den ganske Uge og saa endda kun tjene $\frac{1}{4}$ af hvad Flyvepladsen havde givet dem. Det var næsten ikke til at holde ud. Og Fatter maatte selv sætte sig til Rattet!

-Fanden sku' staa i det, sagde Vognmand Christensen. Her har jen ku' tilladt sig at købe et Par Bajere og Snapse om Dagen. Een har jo knap Raad til en Hvidtøl nu....

Storvognmanden, der havde haft 5-Spænd Heste paa Flyvepladsen, begyndte at sælge af Hestene efterhaanden som Financerne svandt ind. Naar man er vant til at spise Hummer naturel og Rejer samt Høns i Champignon, saa er det ret vanskeligt pludselig at skulle omstille sig paa at spise Vandgrød og Fiskefrikadeller. Og en Dag er den sidste Hest solgt, og 14 Dage efter er Pengene brugt. Saa møder da den tidligere Storvognmand op paa Socialkontoret og anmoder om lidt Assistance.

-Man ligger ikke saa lunt i Øjeblikket, siger han...

Tømrer Jørgensen og Købmand Prins blev løsladt omtrent samtidig.

Jørgensen var blevet et andet Menneske, da han kom ud. Han lignede ikke sig selv. Den ellers saa muntre og livlige Mand var kun en Skygge af ~~xxxxxxx~~ hvad han tidligere havde været. Denne Internering forekom ham saa fuldkommen meningsløs og nedværdigende. Han følte, at han ikke mere vilde have Engeri til noget Arbejde.

Noget ondt var kommet op i ham, som han ikke før havde kendt til. Han følte det, som vilde alle Mennesker skade ham. Han saa en Fjende i hvert et Menneske, han talte med. Hans Sind var blevet forrevet og splittet. Hans Hjemliv ødelagt. Han gik Dagen lang op og ned ad Gulvet. Kom der nogen og vilde tale med ham, fik de blot den Besked, at han var ikke hjemme.

-Hvor lang Tid har du tænkt dig, at blive ved paa den Maande, spurgte hans Kone.

-Aner det ikke. Interesserer mig heller ikke. Der er ingen Mening i Tilværelsen. Samfundet er kun til at forhævne. Men jeg føler ikke, at jeg har gjort noget forkert. Det er ikke mig, der er noget i Vejen med. Jeg har ikke forandret mig i Sindet, fordi der var Krig i Landet. Jeg har villet bjærge Føden til mig og min Familie. Tjene saa meget som muligt, som enhver rent instikttivt vil gøre. Men det er forbudt i dette Land.... Dette lille selvtilfredse Land...

-Det maa du ikke sige. Fordi der nu er nogle, der ikke er, som de burde være, saa...

-Det er ikke "nogle", der ikke er som de burde være. Det er mig. Det har jeg faaet at vide. Jeg er unational. Oven i Købet tiltalt for Landsforrædderi. Jeg har vist uværdig Optræden. Det er mig, forstaar du, mig, der ikke er, som jeg skulde være...

-Lad nu være med at hidse dig op. Herregud, du ved jo ikke engang, hvad der skal ske dig..

-Jeg ved saa meget, at jeg har siddet interneret. Jeg har faaet en Plet paa mig, som aldrig vil kunne vasket af. Jeg er udstødt af Samfundet.

-Du tar det alt for tungt..

-Kan jeg maaske andet. Har jeg nogesinde foretaget mig noget i denne By, som kan lægges mig til Last? Har jeg ikke altid betalt, hvad jeg skyldte? Har det Arbejde, jeg har udført for andre, maaske ikke været fuldt saa godt som man med Rimelighed kunde forlange? Og hvad nu? Nu bliver jeg ekskluderet af baade den ene og den anden Forening. Jeg kan ikke faa kommunalt Arbejde. Ingen vil have udført Arbejde af mig, fordi de saa faar Skyld for at beskæftige en unational Mand..

-Tag det nu med Rø, Kære. Du skal se, det ordner sig altsammen..

-Kan man maaske leve af Ro? Skal du og Børnene ikke have Mad hver Dag. Bryder du dig maaske om, at din Mand bliver straffet?

-Har vort Forhold noget at gøre med, om du bliver straffet. Det er en daarlig Kærlighed, der ikke skulde kunne holde i saa Fald.

-Ja, det siger du nu, men lad os nu se, naar du bliver udsat for Tilfældet. Du maa gøre dig klart, at jeg efter andre Menneskers Mening er en uværdig Borger, en Forrædder mod mit Land. Men Gud ske Lov jeg med et ærligt Hjerte kan sige, at jeg ikke føler mig som saadan. Jeg er Værnemager. Men Gud har vel ogsaa Tilgivelse for den Slags Personer. Kun hos Menneskene, Samfundet findes denne Tilgivelse ikke. For den Slags Mennesker skal udsættes for Had og Forfølgelse. Saadan ligger Landet. Det er, hvad jeg har faaet ud af 1½ Aars Flyvepladsarbejde. Ruin og Undergang...

- - -

Siden Købmand Prins var blevet sat paa fri Fod, havde han hojdt sig inden Døre. Han befandt sig ikke godt, naar han gik paa Gaden. Han havde paa Fornemmelsen, at alle Mennesker saa paa ham, som var han en fremmed, der var kommet til Byen. Han drak ikke mere Portvin. Det smagte ham ikke mere.

Hans Konto i Banken var blevet spærret. Der var ganske vist dem, der sagde, at han nok havde faaet puttet noget til Side. Men det var nu ikke i Overensstemmelse med de faktiske Forhold. Forretningen gav ham knap det daglige Brød. En stor Del af hans tidligere Kunder havde nemlig faaet "kolde Fødder" og var flyttet til en anden Købmand. Missionen havde helt slaaet Haanden af ham. Det var saa hvad det var. Hans Religiøsitet havde alligevel aldrig bundet ret dybt. Den havde for ham, som desværre for saa mange andre Forretningsfolk, været et nødvendigt Onde, for at kunne have visse Kunder...

Prins sad en Eftermiddag paa sit Kontor og spekulerede for Gud ved hvilken Gang over, hvad han i Grunden havde haft ud af det hele.

Intet, konstaterede ham.

Havde han faaet noget, saa var det Elendighed og Jammer. En ødelagt Forretning og en uvis Fremtid.

Den eneste, der stadig kom i hans Forretning, var Fyrmesteren.

-Det kan saagu være mig ligemeget, om jeg handler hos dig eller hos nogen af de andre Købmænd, sagde han. De har saamænd været Værnemagere lige saa vel som du. Den eneste Forskel der er, maa vel være den, at de har været klogere end du. De har bedre forstaaet at kamouflere deres Tyskerhandel. Og nu staar de med Palmerne. Du staar derimod som en Idiot, der efter alle Solmærker at dømme en Dag ryger ind et Par Maaneder. De andre, derimod, de slap med Skrækken...Jeg forstaar dig, hvis du ikke føler dig som Landsforrædder. Det vilde jeg heller ikke gøre, hvis jeg havde lavet de samme Numre, som du har gjort. Man skal være meget, overmaade meget nationalt indstillet, hvis man skal føle sig som saadan. Naa, men de kloge om den Slags Ting...Jeg kigger ind til dig en anden Dag...